

مواجهه ادبیات داستانی معاصر ایران با بحران، از "دفاع مقدس" تا "همه گیری کرونا"

احمد شاکری

عضو هیئت علمی گروه ادبیات پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی

چکیده

ادبیات داستانی دفاع مقدس، گونه ای برآمده از بستر تحولات اجتماعی-سیاسی عظیم پیش و همزمان با خود است. رخدادهایی که به واسطه "بزرگی"، "عمق"، "فراگیری" و "تاثیر حسی" در طول تاریخ ادبیات روایی منشأ پیدایش "قالبها"، "گونه ها"، "سبک ها" و "مکتب های ادبی" متعدد بوده اند. می توان این ظرف زاینده "همیشگی" را "بحران" نامید. رویکرد پژوهش محور و اندیشه مال، تنها زمانی می تواند "چیستی"، "چگونگی" و "علل پیدایش" گونه ای ادبی را در بستر زمانی ادبیات در جامعه ای تحلیل کند که تحلیل دقیقی از نسبت میان بسترها و علل زاینده و معلول گونه ادبی بدست آورد. چنین تحلیلی قادر خواهد بود "منطق" و "نظام" حاکم بر گونه های ادبی را بدست آورده و "امکان" یا "چگونگی" تحول یک گونه ادبی به گونه دیگر را تبیین نماید. گونه ادبیات داستانی دفاع مقدس نیز حلقه میانی از زنجیره ای از گونه های ادبی "پیشینی" و "پسینی" است که برخی از آنها "بالفعل" شده و برخی دیگر در حالت "بالقوه" قرار دارند. گونه های پس از "ادبیات داستانی دفاع مقدس" با تکیه بر تجربه "روایی-زیبایی شناسانه"، "محتوایی"، "رویکردی" چنین گونه ای پدید می آیند. لذا کنش های صورت گرفته در ادبیات داستانی دفاع مقدس چه "اثر خلاقه" و چه "فضاوت ها و تحلیلها بر این گونه ادبی"، در نطفه بندی و تولد و رشد گونه های پسین موثر خواهند بود. در این مقاله با بررسی بحران در جریان "همه گیری کرونا" به بررسی ظرفیت های آن به لحاظ روایی و نسبتی که با ادبیات داستانی دفاع مقدس برقرار می کند توجه شده است.

واژگان کلیدی: ادبیات بحران، ادبیات دفاع مقدس، کرونا، ادبیات بهین، پیشابحران، بحران، پسابحران